

Sygn. akt III AUa 113/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie – Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Górska
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Protokolant:	St. Sekr. Sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2018 r. w Szczecinie

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale T. N. oraz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o objęcie ubezpieczeniem społecznym

na skutek apelacji płatnika składek

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 listopada 2016 r. sygn. akt VI U 1028/16

1. oddala apelację,

2. odstępuje od obciążenia płatnika składek kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego i (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Beata Górska SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 113/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 listopada 2014 r., nr (...). (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że T. N. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. a wykonywanych na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., tj. pracodawcy, z którym pozostawała jednocześnie w stosunku pracy, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., w rozumieniu art.

8 ust. 2a w okresie od 23 marca 2005 r. do 15 sierpnia 2008 r., z podstawą wymiaru składek szczegółowo wskazaną w decyzji. Nadto organ rentowy stwierdził, że płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne z podanego tytułu jest (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S..

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w wyniku kontroli ustalono, iż płatnik składek (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. zawarł z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością umowę cywilnoprawną, której przedmiotem było świadczenie na rzecz płatnika usług rzeczoznawczo – kontrolnych i analitycznych oraz nadzoru nad załadunkiem i wyładunkiem towarów. Do realizacji tych zadań spółka (...) zatrudniała na podstawie umów zlecenia osoby, które w tym samym czasie były pracownikami spółki (...), w tym T. N..

Biorąc pod uwagę powyższe oraz treść art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych organ rentowy przyjął, że płatnik składek jest zobowiązany do naliczenia i odprowadzenia składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne od przychodu osiągniętego przez T. N. nie tylko z umowy o pracę, ale dodatkowo od przychodu z tytułu umów zlecenia, ponieważ w ramach umowy zawartej z osobą trzecią świadczyła ona usługi na rzecz płatnika składek będącego pracodawcą, z którym pozostawała w stosunku pracy.

W odwołaniu od powyższej decyzji płatnik (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. podniosła, że ubezpieczona z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu i zdrowotnemu jako pracownik płatnika składek, stąd odwołująca się nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne za T. N. z tytułu pracy wykonywanej przez zainteresowaną na rzecz (...) (...).

Uzasadniając swoje stanowisko płatnik składek w szczególności podkreślił, że przyjęte przez niego zasady obliczania składek na ubezpieczenie społeczne oraz innych składek z tytułu wykonywania pracy na rzecz płatnika przez osoby świadczące prace na jego rzecz na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią, odpowiadały przyjętej przez organ rentowy wykładni, opisanej szczegółowo w poradniku opublikowanym przez ZUS na stronie internetowej (...). Dalej płatnik składek podkreślił, że za nieprawidłową należy uznać przyjętą przez organ rentowy wykładnię art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ponieważ stoi ona w sprzeczności ze wskazanym w ustawie oraz wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych, sposobem obliczania i odprowadzania składek. Odwołujący się podkreślił, że z informacji uzyskanej od zarządu spółki (...) (...) wynika, że z wynagrodzeń osoby wskazanej w zaskarżonej decyzji, naliczane były i odprowadzane przez tę spółkę składki na ubezpieczenie zdrowotne w podanych okresach, a organ rentowy w toku prowadzonej w spółce w latach 2000-2011 kontroli, nie kwestionował pozycji (...) (...) jako płatnika składek. Co oznacza, że przez wiele lat akceptował sposób rozumienia art. 8 ust 2a ustawy o sus, prezentowany przez odwołującą się spółkę.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości oraz o zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, z argumentacją przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Zainteresowany (...) (...) nie zajął stanowiska w sprawie wskazując, iż osoby odpowiedzialne za zawarcie umów z P. już w spółce nie pracują.

Postanowieniem z dnia 14 maja 2015 r. Sąd Okręgowy wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych: T. N. oraz (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w S..

Wyrokiem z dnia 8 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie (punkt I) oraz zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt II).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Płatnik składek (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S., świadczy usługi w zakresie rzeczoznawstwa, kontroli ilościowej i jakościowej oraz prowadzi badania laboratoryjne. W celu realizacji tej działalności, spółka

zatrudnia osoby na podstawie umów o pracę oraz umów cywilnoprawnych. Ponadto spółka (...) zawiera umowy o świadczenie usług z podmiotami zewnętrznymi, które w ramach realizacji przedmiotowych umów o świadczenie usług, zatrudniają na podstawie umów zlecenia osoby będące jednocześnie pracownikami (...) sp. z o.o.

Płatnik składek jako zleceniodawca, zawarł w dniu 3 stycznia 2005 r. na czas nieokreślony umowę ramową z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S., w zakresie świadczenia usług rzeczoznawczo-kontrolnych i analitycznych, nadzoru nad załadunkiem i wyładunkiem towarów. Strony postanowiły również, że w przypadku zaistnienia takich potrzeb ze strony zleceniodawcy zakres umowy może ulec rozszerzeniu. Aneks nr 2 z dnia 31 lipca 2008 r. do umowy ramowej z dnia 3 stycznia 2005 r., strony rozszerzyły przedmiot umowy o kontrolę i pobieranie próbek z towarów.

W związku z realizacją umowy z dnia 3 stycznia 2005 r., spółka (...) zawarła ramowe umowy zlecenia z osobami, które w tym samym czasie pozostawały pracownikami (...) sp. z o.o. Spółka (...) zawierała umowy zlecenia z osobami, których wykaz dostała od spółki (...).

Spółka (...) zgłaszała zleceniobiorców do ubezpieczenia zdrowotnego od dnia zawarcia ramowych umów, z tym że w rozliczeniowych imiennych raportach miesięcznych wskazywała przychód tylko w tych miesiącach, w których dany zleceniobiorca przychód uzyskał, a w pozostałych miesiącach składała raporty imienne z podstawą wymiaru składek wynoszącą 0,00 zł.

(...) sp. z o.o. wiedziała, że osoby świadczące na jej rzecz usługi na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) sp. z o.o. są jednocześnie jej pracownikami. Pracownicy spółki (...) pracujący na podstawie umów zlecenia, sporządzali bowiem w ramach potwierdzenia wykonanych usług na podstawie każdej z umów zlecenia zestawienia przepracowanych przez nich godzin, które były podpisywane przez upoważnionego pracownika spółki (...). Załączniki za wykonywane usługi w ramach umów zlecenia były następnie przesyłane do (...) sp. z o.o. Na ich podstawie wyceniana była umowa zlecenia i sporządzany był rachunek za wykonane usługi. Na tej podstawie spółka (...) wypłacała zleceniobiorcom wynagrodzenie.

Potrzeba nawiązania współpracy przez płatnika składek z firmą (...) wynikała z braku możliwości realizacji zadań płatnika w oparciu wyłącznie o osoby zatrudnione u płatnika składek na podstawie umów o pracę. Wielokrotnie w momencie spiętrzenia prac płatnik musiał więc poszukiwać rozwiązań, by terminowo wykonać umowy łączące go z kontrahentami, z drugiej strony jako pracodawca nie mógł dopuścić do przekroczenia przez pracownika dopuszczalnej liczby nadgodzin. W sytuacji gdy zostały wykorzystane limity nadgodzin, pracownicy spółki (...), świadczyli dalej pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych ze spółką (...).

Zakres obowiązków zleconych pracownikom spółki (...) na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych odpowiednio z (...) (...) oraz umów o pracę nawiązanych z (...) sp. z o.o. w S. pokrywał się – były to czynności polegające na świadczeniu usług przeładunkowych towarów oraz związanych z tym przeładunkiem czynności dodatkowych w miarę zapotrzebowania na świadczenie takich usług lub inne prace zlecone.

Do realizacji umów zawartych ze spółką (...) spółka (...) zatrudniła na podstawie umów zlecenia m.in.: T. N.. T. N. jako zleceniobiorca w spółce (...) była zgłoszona do ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od dnia 23 marca 2005 r. do 31 grudnia 2009 r. W tym czasie - do 15 sierpnia 2008 r. - T. N. była jednocześnie pracownikiem (...) sp. z o.o. w S., na rzecz której to spółki od 3 września 1973 r. do 15 sierpnia 2008 r. świadczyła pracę jako laborant, starszy laborant, towaroznawca.

Od uzyskanych przez T. N. wynagrodzeń z tytułu wykonania umowy zlecenia zawartej z (...) (...) sp. z o.o. w S., ani spółka (...), ani też spółka (...) nie odprowadziły składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe.

W poradniku znajdującym się na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w wersji obowiązującej do 2011 roku, wskazano, że: „Również osoby, które w ramach umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż

własny pracodawca wykonują pracę na rzecz swojego pracodawcy, podlegają z tytułu umowy zlecenia ubezpieczeniom społecznym tak jak z umowy o pracę, tj. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu. Zleceniodawca dokonuje zgłoszenia zleceniobiorcy do tych ubezpieczeń na druku ZUS ZUA, z kodem tytułu ubezpieczeń właściwym dla pracownika ((...))”.

Podobnej interpretacji dokonało Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w piśmie z dnia 2 maja 2001 r., skierowanego do firmy audytorskiej.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadnione w całości.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że stan faktyczny w przedmiotowej sprawie pozostawał praktycznie bezsporny, bowiem odwołujący się płatnik składek nie kwestionował, że zainteresowana T. N. wykonywała pracę w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) sp. z o.o. w S. w S. na rzecz płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., tj. pracodawcy, z którym jednocześnie w tym samym czasie pozostawała w stosunku pracy. Sąd ustalił ten stan faktyczny na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach przeprowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kontroli, dokumentach dołączonych do akt sprawy, jak również w oparciu o zeznania strony – K. F., świadków A. F., T. M., J. B., S. M., J. Z. oraz B. M.. Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości tego sądu. W ocenie sądu meriti także zeznania świadków były wiarygodne, ponieważ były one jasne i co do zasady spójne, a nadto korespondowały z dokumentami zebranymi w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że spór w rozpoznawanej dotyczył interpretacji przepisu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa systemowa), który wskazuje, że za pracownika w rozumieniu tej ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przepis ten został dodany do ustawy systemowej na mocy art. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1999 r., nr 110, poz. 1256) i wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1999 r. Rozszerza on pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą, jednocześnie świadczy ona na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, zawartej z nim lub inną osobą. W konsekwencji, nawet gdy osoba ta (pracownik) zawarła np. umowę zlecenia z osobą trzecią, to pracę w jej ramach wykonuje faktycznie dla swojego pracodawcy - to on uzyskuje rezultaty jego pracy (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, LEX nr 514221). Podstawowym skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnymi, rentowymi, chorobowymi i wypadkowymi tak jak pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej). W związku z tym osoba ta podlega obowiązkowi zgłoszenia do wymienionych ubezpieczeń społecznych, a obowiązek ten obciąża płatnika składek (art. 36 ust. 1 i 2 ustawy systemowej). Zważywszy, że w stosunku do pracownika płatnikiem składek jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej), a art. 8 ust. 2a rozszerza pojęcie pracownika na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy on pracę na rzecz swojego pracodawcy, naturalne i zgodne z wykładnią literalną tego przepisu jest uznanie, że także w zakresie tej sfery aktywności należy go uznać na potrzeby ubezpieczeń społecznych za pracownika tego właśnie pracodawcy (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, op. cit.). Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej

z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Takie rozwiązanie wydaje się również uzasadnione w sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy. Stosownie do regulacji przepisu art. 18 ust. 1a ustawy systemowej, przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie "uwzględnia się" w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca może więc dokonać potrącenia ze środków pracownika uzyskanych u niego (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, op. cit.). Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że tożsamą wykładnię art. 8 ust. 2a omawianej ustawy - podzielaną w pełni przez sąd meriti - zaprezentował Sąd Najwyższy w najnowszej uchwale z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 279/13. Sąd Najwyższy wskazał dodatkowo we wspomnianej uchwale, że przepis art. 8 ust. 2a wprowadza wyjątek od reguły z art. 9 ust. 1 ustawy systemowej, że umowa zlecenia jest zwolniona z obowiązku ubezpieczenia społecznego w sytuacji, gdy występuje u tej samej osoby obok umowy o pracę. Celem wprowadzenia takiej regulacji było wyeliminowanie sytuacji, w których w ramach umowy cywilnoprawnej ubezpieczony wykonywałby te same obowiązki, które świadczył w ramach umowy o pracę, wskutek czego pracodawca nie musiałby zatrudniać pracownika w większym wymiarze czasu pracy lub w godzinach nadliczbowych i odprowadzać składek na ubezpieczenia społeczne od wyższego wynagrodzenia.

W ocenie sądu pierwszej instancji sytuacja przewidziana w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej miała miejsce w niniejszej sprawie, albowiem zainteresowana T. N. w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) sp. z o.o. w S. działała faktycznie na rzecz (...) sp. z o.o., tj. podmiotu z którym jednocześnie łączyła ją umowa o pracę. W tym kontekście sąd meriti wyjaśnił, że zwrot „działać na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może odbywać się w wyniku istnienia określonej więzi prawnej. Chodzi tutaj o pewną sytuację faktyczną, w ramach której pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonywanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia jednej z umów wymienionych w powołanym przepisie z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniobiorcą (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 czerwca 2013 r., III AUa 2027/12, LEX nr 1342233 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 czerwca 2013 r., III AUa 1054/13, LEX nr 1363247).

Sąd Okręgowy ponownie podkreślił, że taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Umowy nawiązane przez zainteresowaną z (...) sp. z o.o. w S. zostały zawarte w celu wykonania umowy z (...) sp. z o.o. w S.. Potrzeba nawiązania współpracy przez wskazane podmioty wynikała z braku możliwości realizacji zadań przez (...) sp. z o.o., w oparciu wyłącznie o osoby zatrudnione przez płatnika w ramach stosunku pracy. Wielokrotnie w momencie spiętrzenia prac płatnik musiał bowiem poszukiwać rozwiązań, by terminowo wykonać umowy łączące go z kontrahentami, z drugiej strony jako pracodawca nie mógł dopuścić do przekroczenia przez pracownika dopuszczalnej liczby nadgodzin. Dlatego w sytuacji, gdy zostały wykorzystane limity nadgodzin, pracownicy spółki (...), świadczyli dalej pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych m.in. ze spółką (...). Przy czym, sąd pierwszej instancji uznał za istotny fakt, że zakres obowiązków zleconych pracownikom spółki (...) na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z (...) sp. z o.o. w oraz umów o pracę nawiązanych z (...) sp. z o.o. w S. pokrywał się – były to czynności polegające na świadczeniu usług przeładunkowych towarów oraz związanych z tym przeładunkiem czynności dodatkowych w miarę zapotrzebowania na świadczenie takich usług lub inne prace zlecone.

W tej sytuacji, Sąd Okręgowy uznał, że nie może budzić wątpliwości, iż płatnikiem składek za czynności wykonywane przez ubezpieczoną w ramach umów cywilnoprawnych nawiązanych z (...) (...), jest (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S..

Nadto nie umknęło uwadze sądu pierwszej instancji, że odwołująca się spółka kwestionowała stanowisko organu rentowego, wskazując na pismo Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 maja 2001 r. oraz na wiążący charakter poradnika umieszczonego na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z którego wynikało, iż obowiązek do zapłaty składek za pracowników przyjmujących u osób trzecich zlecenie jest zleceniobiorca. Argumentacja ta nie może być uznana za trafną. W ocenie sądu meriti nie ma istotnego znaczenia, jaki charakter ma taki poradnik. Przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest czytelny, i aczkolwiek płatnik mógł się czuć wprowadzony

w błąd przez jednoznacznie wyrażane stanowisko Ministerstwa i ZUS, to jednak nie zmienia faktu, iż rolą sądu jest orzekanie zgodnie z literą prawa.

Skoro omawiany przepis pojęciem pracownika obejmuje również osoby pracujące na rzecz pracodawcy, ale w ramach stosunku cywilnoprawnego łączącego go z podmiotem trzecim, to obowiązkiem sądu jest oprócz rozstrzygnięcie o obowiązujący przepis prawa. W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 17 września 2013 r., III AUa 82/13 (LEX nr 1381362) w zbliżonym stanie faktycznym. W uzasadnieniu tego orzeczenia podkreślono, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych, stanowiące część prawa publicznego, mają charakter imperatywny. Konkretne obowiązki adresatów tych norm wynikają bezpośrednio z tekstu opublikowanych aktów prawnych i obowiązują powszechnie. Wykładnia dokonywana przez organ rentowy nie ma charakteru wykładni autentycznej. Generalnych zasad określonych w instrukcji w formie poradnika przekazanej przedsiębiorcom na oficjalnej stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie można więc uznać za adekwatne źródło interpretacji przepisów prawa.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołania jako bezzasadne oddalił.

Nadto sąd ten orzekł o kosztach na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 5 i w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) – zasądzając od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz organu rentowego 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Jednocześnie sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że znany jest mu pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r., III UZP 2/16, zgodnie, z którą w sprawie o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu (o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego; o podleganie ubezpieczeniom społecznym) do niezbędnych kosztów procesu zalicza się wynagrodzenie reprezentującego stronę radcy prawnego, biorąc za podstawę zasądzenia opłaty za jego czynności z tytułu zastępstwa prawnego stawki minimalne określone w § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.). Jednak zdaniem tego sądu przedstawiona w niniejszej uchwale zasada nie mogła znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie. Sąd meriti miał na uwadze, że spór pomiędzy stronami rozpoczął się w 2014 roku, a Sąd Najwyższy w uzasadnieniu cytowanej uchwały podkreślił, że jej treść ma zasadnicze znaczenia dla całości postępowania, chociażby ze względu na aktualizujący się obowiązek wskazywania wartości przedmiotu sporu. Ponadto Sąd Najwyższy wskazał, że dotychczas powszechna była praktyka zasądzania w podobnych sprawach stawki minimalnej przewidzianej dla sporów o świadczenia z ubezpieczenia społecznego, które są stawkami znacznie niższymi aniżeli stawki określane zależnie od wartości przedmiotu sporu. Dlatego też według sądu pierwszej instancji zastosowanie obecnie wyższych stawek powoduje, że strona skarżąca zobowiązana byłaby do poniesienia kosztów wyższych aniżeli była w stanie skalkulować decydując się na wszczęcie procesu, co naruszałoby zasadę zaufania obywatela do organów władzy (w tym przypadku władzy sądowniczej stosującej obowiązujące prawo, które przecież nie uległo zmianie). Ponadto sąd ten zwrócił uwagę, że do chwili zamknięcia rozprawy żadna ze stron, ani skarżący płatnik, ani organ rentowy niewątpliwie znający treści przedmiotowej uchwały, nie wskazali wartości przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie. Zdaniem sądu meriti odrzucanie rozprawy jedynie w celu oznaczenia tejże wartości, na tym etapie mające służyć wyłącznie ustaleniu wyższych stawek wynagrodzenia pełnomocnika, kłóci się z istotą procesu. Na kwestię tę zwrócił uwagę także Sąd Najwyższy w cytowanej uchwale stwierdzając, że przedstawiona wykładnia wiąże od dnia podjęcia uchwały. Jak wskazano w uzasadnieniu stanowiska Sądu Najwyższego: „w związku z podjęciem przez Sąd Najwyższy uchwały, nowego znaczenia nabiera wezwanie do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia na potrzeby postępowania apelacyjnego (na podstawie art. 368 § 3 k.p.c., z rygorem w postaci odrzucenia apelacji na podstawie art. 370 lub art. 373 k.p.c. w razie nieoznaczenia tej wartości) oraz postępowania kasacyjnego (na podstawie art. 398⁶ § 1 w związku z 398⁴ § 3 k.p.c. z rygorem w postaci odrzucenia skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 lub 3 k.p.c.), ponieważ

wezwanie do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia może obecnie dotyczyć wyłącznie podstawy ustalenia wysokości wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika (adwokata lub radcy prawnego), według § 6 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. Traci zatem częściowo aktualność dotychczasowe stanowisko prezentowane w orzeczeniach Sądu Najwyższego, zgodnie z którym nieoznaczenie w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych nie może powodować odrzucenia tego środka odwoławczego, skoro od wartości przedmiotu zaskarżenia nie zależy ani dopuszczalność tego środka, ani wysokość opłaty sądowej (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II UZ 43/09, LEX nr 583825; z dnia 24 września 2015 r., II UZ 21/15, LEX nr 1925802). (...) Jednocześnie, ze względu na istotną zmianę akceptowanej dotychczas praktyki orzekania o kosztach zastępstwa procesowego adwokatów i radców prawnych w sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym (ustalenie istnienia stosunku ubezpieczenia społecznego, objęcie obowiązkiem ubezpieczeń społecznych) - na podstawie § 11 ust. 2 w związku z § 5 zamiast na podstawie § 6 rozporządzenia - oraz nieegzekwowania od stron (pełnomocników) oznaczania wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) w tej kategorii spraw, Sąd Najwyższy ustalił, że wykładnia przepisów przedstawiona w uchwale będzie wiążąca od daty podjęcia uchwały. Oznacza to, że od chwili podjęcia uchwały przewodniczący oraz sądy orzekające w sprawach, o jakich mowa w uchwale, powinni wzywać strony (pełnomocników) do oznaczenia wartości sporu lub zaskarżenia w odniesieniu do pism podlegających opłacie, które rozpoczynają postępowanie w kolejnej instancji albo które rozpoczynają postępowanie kasacyjne. W stosunku do skarg kasacyjnych wezwanie do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia powinno dotyczyć skarg wniesionych poczynając od 20 lipca 2016 r., co pozwoli na ustalenie wysokości wynagrodzenia pełnomocników w postępowaniu kasacyjnym. Jeśli chodzi o wynagrodzenie pełnomocników w postępowaniu apelacyjnym, wezwanie do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia powinno dotyczyć co najmniej apelacji wniesionych poczynając od 20 lipca 2016 r.”

Stosując przedstawiony pogląd Sądu Najwyższego analogicznie do określenia wysokości kosztów za postępowanie w pierwszej instancji, winny one znaleźć zastosowanie do odwołań, które wpłynęły począwszy od 20 lipca 2015 r., a nie w 2014 roku, jak w niniejszej sprawie.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodziła się (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S., która działając przez pełnomocnika, w wywiedzionej apelacji zarzuciła mu:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności:

1) art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w związku z art. 2 k.p. - poprzez jego błędną wykładnię skutkującą niewłaściwym zastosowaniem, polegającą na uznaniu, iż przepis ten rozszerza pojęcie pracownika na dalszą aktywność pracownika w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy pracę na rzecz swojego pracodawcy w sytuacji, gdy w istocie przepis ten, w przypadkach nim przewidzianych, przewiduje jedynie obowiązek objęcia strony świadczącej usługi ubezpieczeniami społecznymi na takich samych zasadach jak pracownika;

2) art. 18 ust. 1a w zw. z art. 4 pkt 2a ustawy systemowej - poprzez jego błędną wykładnię, skutkującą niewłaściwym zastosowaniem, polegającą na uznaniu, iż odwołująca się jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne za zainteresowaną w niniejszej sprawie z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej przez zainteresowaną, będącą jednocześnie pracownikiem odwołującej się, z podmiotem trzecim, tj. (...) sp. z o.o., w sytuacji, gdy - wbrew ocenie Sądu - przepis ten nie modyfikuje generalnej zasady, iż jednostka organizacyjna pozostająca z osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, jest płatnikiem składek w stosunku do tej osoby.

Ewentualnie, na wypadek nie uwzględnienia przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie powyższych zarzutów, z ostrożności procesowej, skarżonemu orzeczeniu zarzucam:

II. błąd w ustaleniach faktycznych sprawy mający postać sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego:

- polegającej na uznaniu, iż praca świadczona przez zainteresowaną w niniejszej sprawie w ramach umowy zlecenia nie odbiegała od pracy świadczonej przez nią w ramach stosunku pracy na rzecz odwołującej się, w sytuacji, gdy

przedmiotem umowy cywilnoprawnej łączącej pracownika odwołującej się z podmiotem trzecim było w pierwszej kolejności świadczenie usług przeładunkowych, natomiast przedmiotem ramowej umowy o świadczenie usług z dnia 3 stycznia 2005 r. łączącej odwołującą się z (...) sp. z o.o., znajdującej się w aktach sprawy, nie były usługi przeładunkowe towarów, co również koresponduje z treścią znajdujących się w aktach sprawy faktur VAT za usługi świadczone przez (...) sp. z o.o. na rzecz (...) sp. z o.o., a nadto w sytuacji, gdy usługi przeładunkowe towarów w ogóle nie były świadczone przez odwołującą się, a w szczególności w latach 2005-2011, a jedynie figurowały w przedmiocie działalności odwołującej się w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, co znajduje potwierdzenie w zeznaniach reprezentanta odwołującej się K. F., a także świadków A. F. i T. M.;

- polegającej na uznaniu, iż (...) sp. z o.o. zawarła umowę zlecenia z zainteresowaną w niniejszej sprawie bezpośrednio w celu wykonania umowy o świadczenie usług z (...) sp. z o.o. w sytuacji, gdy zawarcie umowy zlecenia z zainteresowaną w rzeczywistości wynikało z celu działalności (...) sp. z o.o., którym było zapewnienie, a w razie potrzeby wywołanej specyfiką pracy w porcie, uzupełnianie zasobów kadrowych na rzecz podmiotów działających na terenie portu, co znajduje potwierdzenie w znajdujących się w materiale dowodowym aktach kontroli ZUS, a także zeznaniach stron i świadków;

III. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów:

a) w sposób niewszzechstronny, albowiem z pominięciem w tej ocenie:

- zeznań A. F., T. M. oraz znajdującej się w aktach sprawy ramowej umowy o świadczenie usług z dnia 3 stycznia 2005 r., chociaż z wymienionych dowodów wynika, iż usługi świadczone przez pracownika odwołującej się w ramach zawartej z podmiotem trzecimi umowy zlecenia - tj. usługi przeładunkowe - nie były tożsame z pracą świadczoną przez niego na podstawie umowy o pracę zawartej z odwołującą się;

- zeznań K. F., A. F. i T. M. oraz akt kontroli ZUS, chociaż z wymienionych dowodów wynika, iż podmiot trzeci, tj. (...) sp. z o.o. zawarła umowę zlecenia z zainteresowaną w celu realizacji własnego przedmiotu działalności (własnych celów), w szczególności zapewniania i w razie potrzeby uzupełniania zasobów kadrowych na rzecz podmiotów działających na terenie portu;

b) w sposób błędny, sprzeczny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, a polegający na uznaniu, iż:

- materiał dowodowy zebrany w sprawie pozwala na przypisanie odwołującej się, jako pracodawcy, całości pracy świadczonej przez jej pracownika w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) sp. z o.o., a zatem na uznaniu, iż zainteresowana w niniejszej sprawie świadczyła usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z podmiotem trzecim wyłącznie na rzecz odwołującej się, jako pracodawcy, z którym pozostawała jednocześnie w stosunku pracy, co w konsekwencji rodzi po stronie odwołującej się obowiązek uiszczenia składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe od całości wynagrodzenia uzyskanego przez zainteresowaną ze stosunku cywilnoprawnego z podmiotem trzecim w sytuacji, gdy wniosków takich nie sposób wyprowadzić z analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności akt kontroli ZUS, zeznań K. F., A. F., T. M. i J. Z., ramowych umów zlecenia zawieranych przez zainteresowanych z podmiotem trzecim oraz ramowej umowy o świadczenie usług z dnia 3 stycznia 2005 r. łączącej odwołującą się z (...) sp. z o.o.;

2) art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez jego zastosowanie dla dokonania oceny dowodu z zeznań świadka B. M. w sytuacji, gdy dowód ten w rzeczywistości nie został przez sąd pierwszej instancji przeprowadzony, a zatem nie było możliwe dokonanie jego oceny w sposób wskazany w przytoczonym przepisie;

3) art. 219 k.p.c. - polegające na uznaniu, iż przepis ten pozwala na modyfikację przepisów o postępowaniu dowodowym w odniesieniu do spraw, które zostały połączone do wspólnego rozpoznania i odrębnego wyrokowania, a w konsekwencji na potraktowanie zeznań złożonych przez zainteresowanego B. M. w sprawie o sygn. akt VI U

1030/16 w charakterze strony, jako zeznań świadka na potrzebę rozpoznania niniejszej sprawy oraz pozostałych spraw połączonych na czas trwania rozpraw w sytuacji, gdy połączenie kilku spraw w celu ich łącznego rozpoznania lub także wyrokowania jest wyłącznie zabiegiem technicznym;

4) art. 328 § 2 k.p.c. - poprzez lakoniczne i ogólnikowe przytoczenie w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia motywów, jakimi kierował się sąd pierwszej instancji odmawiając wiary twierdzeniom i dowodom powołanym przez odwołującą się, a służącym wykazaniu, iż wydanie przez organ rentowy decyzji zaskarżonej przez odwołującą się nastąpiło z rażącym naruszeniem zasady zaufania obywateli do organów władzy publicznej, co w konsekwencji uniemożliwia przeprowadzenie kontroli instancyjnej skarżonego orzeczenia we wskazanym zakresie, jak też - w konsekwencji - nie wyjaśnienie przyczyn, dla których sąd pierwszej instancji arbitralnie przyznał prymat przepisom ustawy systemowej z zupełnym pominięciem przepisów (również rangi ustawowej) statuujących zasadę zaufania do organów administracji publicznej.

IV. naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności przepisów:

1) art. 8 ust. 2a ustawy systemowej - poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż zainteresowana w niniejszej sprawie z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) sp. z o.o., a wykonywanej na rzecz (...) sp. z o.o., tj. pracodawcy, z którym pozostawała jednocześnie w stosunku pracy, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik odwołującej się w sytuacji, gdy w okolicznościach niniejszej sprawy nie zaktualizowała się podstawowa przesłanka uznania zleceniobiorcy, świadczącego usługi na podstawie umowy zlecenia zawartej z podmiotem trzecim na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje jednocześnie w stosunku pracy, za pracownika na gruncie ustawy systemowej, tj. przesłanka tożsamości obowiązków zleconych zainteresowanej na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z podmiotem trzecim oraz obowiązków wykonywanych w ramach umowy o pracę nawiązanej z pracodawcą;

2) art. 18 ust. 1a w zw. z art. 4 pkt 2a ustawy systemowej - poprzez jego błędną wykładnię, skutkującą niewłaściwym zastosowaniem, polegającą na uznaniu, iż odwołująca się jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowaną w niniejszej sprawie z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej przez zainteresowaną, będącą jednocześnie pracownikiem odwołującej się, z podmiotem trzecim, tj. (...) sp. z o.o., w sytuacji, gdy - wbrew ocenie Sądu - przepis ten nie modyfikuje generalnej zasady wyrażonej w art. 4 pkt 2a ustawy systemowej, iż jednostka organizacyjna pozostająca z osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby fizycznej ubezpieczeniami społecznymi, jest płatnikiem składek w stosunku do tej osoby;

3) art. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 68 ust. 1 pkt 7 i 8 oraz art. 83d ustawy systemowej - poprzez jego niezastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy i nieuwzględnienie faktu, iż oddalenie odwołania (...) sp. z o.o. i w konsekwencji utrzymanie w mocy spornej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. będzie stanowiło naruszenie fundamentalnych zasad demokratycznego państwa prawnego, tj. nieretroakcji prawa i jego wykładni oraz zaufania do organów państwa.

Mając wszystko powyższe na uwadze apelująca wniosła o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości, polegającą na zmianie przedmiotowej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 28 listopada 2014 r., nr (...) poprzez ustalenie, że ubezpieczony z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) sp. z o.o. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako pracownik płatnika składek, a nadto, iż (...) sp. z o.o. nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanej, z tytułu pracy świadczonej przez zainteresowaną na rzecz (...) sp. z o.o.;

- zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych,

ewentualnie o:

- uchylenie skarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania wraz z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za drugą instancję.

W uzasadnieniu skarżąca przedstawiła szczegółowe uzasadnienie podniesionych zarzutów.

W odpowiedzi na apelację zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wniosli o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania przed sądem drugiej instancji, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych podtrzymując w całości swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie i w pełni dzieląc argumentację faktyczną i prawną zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W ocenie organu rentowego i zainteresowanej apelacja jest oczywiście bezzasadna w całości.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja płatnika okazała się nieuzasadniona.

Niniejsza sprawa jest kolejną analogiczną sprawą rozpoznawaną przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie na tle oceny skutków prawnych świadczenia pracy przez pracowników P. I. na jej rzecz w ramach umów zlecenia zawartych ze spółką (...). Stanowisko Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w składzie rozpoznającym tę sprawę należy już uznać za utrwalone, a jego wyrazem jest także niniejsze rozstrzygnięcie oraz uzasadnienie, które jest powieleniem stanowiska już utrwalonego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał wszechstronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji –wbrew zarzutom apelacji – prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd odwoławczy podzielił zarówno ustalenia faktyczne jak i rozważania prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania w tym miejscu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 oraz z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720).

W pierwszej kolejności sąd odwoławczy zwraca uwagę, że chwili orzekania w tej sprawie Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z dnia 27 marca 2018 r., P 1/16 (LEX nr 2470299), umorzył postępowanie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072). W uzasadnieniu orzeczenia Trybunał między innymi wskazał, że przedmiotem jego kontroli na skutek pytania prawnego nie może być sposób stosowania prawa przez sądy, a do tego zmierzało zadane pytanie prawne. Pytanie prawne (skierowanie do Trybunału Konstytucyjnego) może służyć wyłącznie ocenie hierarchicznej zgodności przepisów prawa (por. art. 193 Konstytucji), a nie rozstrzyganiu sporów interpretacyjnych czy ustalaniu wiążącej wykładni zaskarżonych regulacji (por. postanowienie z dnia 27 kwietnia 2004 r., P 16/03, OTK ZU 2004/A, 4/36, teza powtórzona w późniejszych orzeczeniach). Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zapoczątkowanym uchwałą z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 (OSNP 2010/3-4/46) jednolicie przyjmuje się, że w wypadku, gdy osoba pozostająca w stosunku pracy, jednocześnie w ramach umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią wykonuje pracę na rzecz swojego pracodawcy, to wówczas ten pracodawca jest płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe tego pracownika z tytułu tej umowy (zob. też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, LEX nr 1436176). Dalej Trybunał zaznaczył, że wskazane wyżej stanowisko zajmują sądy apelacyjne (zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 lipca 2015 r., III A Ua 754/15, LEX nr 1793814; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 października 2015 r., III A Ua 224/15, LEX nr 1927589, z dnia 27 października 2015 r., III A Ua 252/15, LEX nr 1927597 i z dnia 29 października 2015 r., III A Ua 132/15, LEX nr 1927574). Po czym Trybunał wskazał, że formalnie można

byłoby przyjąć, że przedmiotem kontroli pytający sąd uczynił dane przepisy w brzmieniu nadanym im przez stałą, powszechną, utrwaloną i jednolitą praktykę sądową.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 i nie znajduje żadnych podstaw do odejścia od stosowania jego także w niniejszej sprawie.

W szczególności Sąd Apelacyjny za bezzasadny uznał zarzut przekroczenia przez sąd pierwszej instancji granicy swobodnej oceny dowodów, bowiem skuteczna obrona stanowiska skarżącego w tym zakresie wymagałaby wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego oraz że brak jest wszechstronnej oceny wszystkich istotnych dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1998 r., II UKN 151/98, OSNAP 1999/15/492; z dnia 4 lutego 1999 r., II UKN 459/98, OSNAP 2000/6/252; z dnia 5 stycznia 1999 r., II UKN 76/99, OSNAP 2000/19/732). Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w powiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy należycie wyjaśnił sprawę, a przeprowadzona ocena dowodów jest prawidłowa i odpowiada powyższym kryteriom. Apelacja nie wykazuje uchybień w rozumowaniu sądu, które podważałyby prawidłowość dokonanej oceny. Apelujący przedstawia własną ocenę dowodów oraz dokonuje własnych ustaleń faktycznych, które jednak z przyczyn podanych poniżej nie mogą być zaakceptowane. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w żadnym bowiem wypadku nie pozwalał na przyjęcie, że na podstawie zawartych między ubezpieczoną a zainteresowaną spółką umów zlecenia praca ubezpieczonej była świadczona na rzecz innego podmiotu niż płatnik składek. Ubezpieczona nadal świadczyła taką samą pracę na rzecz zainteresowanej spółki, jak podczas realizacji obowiązków wynikających z umowy o pracę zawartej z płatnikiem składek. Powyższe ustalenia znajdują potwierdzenie w zeznaniach świadków, w tym S. M. i B. M., występującego w charakterze zainteresowanego. S. M. zeznał, że podpisywano umowy nie z P., tylko z (...) sp. z o.o. (lub (...) sp. z o.o.), żeby nie doprowadzić do przekroczenia dopuszczalnej liczby godzin pracy w nadgodzinach, w szczególności, że pracę w nadgodzinach realizowało się w weekendy. Mimo formalnie zawieranych umów ze spółkami (...) i (...) pracownicy (...) sp. z o.o. świadczyli pracę na rzecz kontrahentów (...) sp. z o.o. Zlecenia wykonywania określonych prac kontrolnych świadek otrzymywał od dysponenta (...) sp. z o.o. Świadek wyjaśnił także, wykonywał te same prace, bowiem często np. po godzinie 14.00 już na umowę zlecenia kończył to zaczynał w godzinach pracy. Przy czym ilość przepracowanych godzin na umowie zlecenia świadek przekazywał na koniec miesiąca J. Z.. Zeznania świadka S. M. znalazły potwierdzeniem w zeznaniach świadka J. Z., który był pracownikiem tylko firmy (...) (nie zawierał umów z zainteresowanymi spółkami) i z jej ramienia rozliczał wykonanie zadań przez pracowników także zainteresowanych spółek, na dokumentach firmy (...). Również z zeznań zainteresowanego B. M. jednoznacznie wynika, że mimo zawarcia odrębnej umowy zlecenia, nadal były wykonywane prace tożsame z obowiązkami pracowniczymi wynikającymi z umowy o pracę. Jak zeznał, nikt bowiem nie chciał pracować za darmo i w tej sytuacji nie było innego wyjścia, jak tylko podpisać dodatkową umowę. Także zeznania świadka T. M. stanowią potwierdzenie i uzupełnienie powyższych zeznań, skoro jak świadek zeznała, odwołująca się spółka współpracowała z zainteresowanymi spółkami w okresach spiętrzenia prac, a więc wówczas, gdy to spółka (...) miał zapotrzebowanie na osoby, które miały wykonywać pracę na jej rzecz.

Przywołane powyżej zeznania są wewnętrznie spójne i zgodne również między sobą, a nadto nie zostały w żaden sposób podważone zeznaniami pozostałych świadków, w szczególności w zakresie świadczenia pracy przez pracowników (...) sp. z o.o. na rzecz kontrahentów pracodawcy, mimo formalnie zawieranych umów cywilnoprawnymi z innymi podmiotami, tj. zainteresowanymi. Sąd Apelacyjny nie podzielił zatem zarzutu naruszenia przez sąd pierwszej instancji zasady swobodnej oceny dowodów, w tym poprzez pominięcie całokształtu zebranego w sprawie materiału

dowodowego i zarzutu poczynienia na jego podstawie błędnych ustaleń faktycznych. Wbrew twierdzeniom apelacji sąd pierwszej instancji nie pominął w swoich ustaleniach także umowy ramowej z dnia 3 stycznia 2005 r. zwartej przez odwołującą się spółkę i spółkę (...).

Bezzasadny okazał się również zarzut apelacyjny naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. i art. 219 k.p.c. w zakresie przyjęcia ustaleń faktycznych w oparciu o dowód z zeznań B. M.. Strona apelująca uczestniczyła w rozprawie, na której B. M. był przesłuchany jako zainteresowany, bowiem na rozprawie tej Sąd Okręgowy połączył kilka spraw obejmujących odwołania płatnika od decyzji organu rentowego do łącznego rozpoznania i odrębnego wyrokowania. B. M. miał pełną swobodę wypowiedzi, a strony mogły również zadawać mu pytania (por. e-protokół z dnia 25 października 2016 r.), przy czym wówczas apelująca nie zgłaszała żadnych zastrzeżeń do sposobu procedowania przez Sąd Okręgowy. W tych okolicznościach w ocenie Sądu Apelacyjnego nie ma podstaw do dyskwalifikowania zeznań B. M..

Odnosząc się w dalszej kolejności do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. należy wskazać, że zaskarżone orzeczenie sądu pierwszej instancji zostało prawidłowo uzasadnione, zgodnie z wymogami przywołanego przepisu. Dla porządku zważyć trzeba, że powołana norma określa reguły jakim powinno odpowiadać uzasadnienie wyroku, a skoro uzasadnienie jest sporządzane po rozstrzygnięciu sprawy, ewentualne uchybienia z reguły nie mogą mieć wpływu na wynik sprawy. Zgodnie z dyspozycją art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł i przyczyn dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Artykuł ten wskazuje obligatoryjną treść uzasadnienia. W praktyce uzasadnienie składa się z trzech części:

- 1) tzw. części historycznej (opisowej), w której sąd przedstawia zwięźle stanowiska stron,
- 2) przytoczenia ustalonego przez sąd stanu faktycznego,
- 3) z wyводу prawnego sądu, w którym sąd omawia podstawę prawną wyroku, tj. wskazuje zastosowane przepisy oraz wyjaśnia sposób ich wykładni.

O uchybieniu temu przepisowi można mówić wtedy, gdy uzasadnienie wyroku nie zawiera tych elementów pozwalających na kontrolę orzeczenia, weryfikację stanowiska sądu, zaś strona skarżąca winna wykazać dla skuteczności stawianego w tym zakresie zarzutu, że nie ma z tej przyczyny możliwości jednoznacznej rekonstrukcji podstaw rozstrzygnięcia sprawy. Apelujący powołał się na to, że Sąd Okręgowy lakonicznie i ogólnikowo przytoczył motywy jakimi kierował się odmawiając wiary twierdzeniom i dowodom przywołanym przez odwołującego, a mającym potwierdzić, iż skutek wydania zaskarżonej decyzji organu rentowego doszło do rażącego naruszenia zasady zaufania obywateli do organów władzy publicznej. Jak zostało to już powyżej wyjaśnione, w istocie ocenie sądu podlega kwestia merytoryczna, a zatem to czy zaskarżone rozstrzygnięcie organu rentowego było merytorycznie prawidłowe. I sąd pierwszej instancji takiej oceny w niniejszej sprawie niewątpliwie dokonał. Natomiast skarżąca pomimo sformułowania zarzutu, nie wskazała, jakim dowodom Sąd Okręgowy miał nie dać wiary, czy odmówić im waloru przydatności. Z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wynika natomiast, że sąd pierwszej instancji nie odmówił wiarygodności żadnemu dowodowi, a zatem ani dowodom z dokumentów, ani dowodom osobowym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, bezzasadne były podniesione przez apelującego zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego, w tym przede wszystkim przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, zgodnie z którym za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny podziela ocenę Sądu Okręgowego, że w stanie faktycznym niniejszej sprawy uzasadnione jest przyjęcie, iż ubezpieczona w ramach zawartych z zainteresowaną spółką umów cywilnoprawnych, wykonywała pracę na rzecz swojego pracodawcy (...) sp. z o.o. w rozumieniu cytowanego wyżej przepisu. Sąd Apelacyjny, jak również już wyżej

wskazano, w całej rozciągłości podziela stanowisko Sądu Najwyższego przedstawione w uchwale z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, oraz wyjaśnienie tego stanowiska przedstawione w uzasadnieniu tej uchwały, a przytoczone w istotnych dla rozstrzygnięcia tej sprawy fragmentach przez sąd pierwszej instancji. Zatem dotyczy to zarówno wyjaśnienia pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych, jak i wskazania, że przesłanką decydującą o uznaniu za pracownika osoby świadczącej w ramach umowy zlecenia pracę na rzecz swojego pracodawcy, jest to, iż w ramach takiej umowy, wykonuje ona faktycznie pracę dla swojego pracodawcy (uzyskuje on rezultaty jej pracy).

Odnosząc się do zarzutu apelacyjnego dokonania przez Sąd Okręgowy błędnej wykładni prawa, należy dodatkowo podnieść, że użyty w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej zwrot „działać na rzecz” ma inne znaczenie, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Stosunkiem prawnym charakteryzującym się działaniem na rzecz innego podmiotu, jest stosunek pracy, do którego istotnych cech należy działanie na rzecz pracodawcy (art. 22 k.p.). Również wykonujący zlecenie „działa na rzecz zleceniodawcy” (art. 734 i nast. k.c.). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, zwrot ten opisuje zatem sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny w Szczecinie uznał, że w niniejszej sprawie ma pełne odzwierciedlenie stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 7 lutego 2017 r., II UK 693/15 (LEX nr 2238708), w którym wyjaśniono, że „praca wykonywana na rzecz pracodawcy” to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy. Wszystko to zaś ma na celu obniżenie kosztów zatrudnienia przez zastąpienie „oskładkowanego” wynagrodzenia za pracę „nieoskładkowanym” wynagrodzeniem za wykonanie dzieła lub za wykonanie usług.

T. N. będąc pracownikiem płatnika spółki (...) i mając zawarte umowy zlecenia z zainteresowaną spółką nadal świadczyła pracę na rzecz swojego pracodawcy i otrzymywała wynagrodzenie pośrednio ze środków, które pochodziły także od pracodawcy, bowiem spółka (...) płaciła zainteresowanej spółce za wykonane prace.

Potwierdzeniem przedstawionej wyżej wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest także unormowanie zawarte w art. 18 ust. 1a tejże ustawy, dotyczące sposobu ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (a poprzez jej art. 20 ust. 1 i art. 22 - ubezpieczenia: chorobowe i wypadkowe), zgodnie z którym w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a (a zatem wszystkich tam wymienionych, a nie tylko dających się zakwalifikować do pierwszej opisanej w nim sytuacji), w podstawie wymiaru składek uwzględnia się również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Powołany art. 18 ust. 1a ustawy systemowej stanowi jednocześnie potwierdzenie takiej wykładni jej art. 8 ust. 2a, zgodnie z którą w każdej z dwóch sytuacji określonych w tym przepisie wymienioną tam osobę należy uważać za pracownika podmiotu, z którym związana jest ona stosunkiem pracy. Dla każdej z takich osób jest bowiem ustalana jedna podstawa wymiaru składek, która również, a zatem dodatkowo, tzn. ponad przychód ze stosunku pracy, uwzględniać musi przychód z określonych w art. 8 ust. 2a umów cywilnoprawnych. Ponadto, skoro zgodnie z omawianym art. 8 ust. 2a, osobę, o której mowa w tym przepisie, uważa się za pracownika w rozumieniu ustawy, to przyjąć należy, że płatnikiem składek w stosunku do niej jest wyłącznie pracodawca. Wskazuje na to bowiem uregulowanie art. 4 pkt 2 ustawy systemowej, które dla pracowników nie przewiduje innego płatnika (por. wskazywana już uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09). Konstrukcja art. 4 pkt 2a omawianej ustawy nie pozwala zresztą na odmienną interpretację tego przepisu. Płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu umowy zlecenia (świadczenia usług) jest pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach tej umowy zawartej z osobą trzecią (tak: uchwała Sądu Najwyższego

z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727 i z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012/21-22/266, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 kwietnia 2016 r., III AUa 1946/15, LEX nr 2062061).

Mając na uwadze powyższe rozważania i ocenę prawną, Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia sądu pierwszej instancji i uznał, że zgromadzony materiał dowodowy (w postępowaniu przed organem rentowy i w postępowaniu sądowym) nie pozwala ustalić, że w wyniku zawartych umów, dochodziło do świadczenia pracy przez ubezpieczoną na rzecz innego podmiotu niż płatnik składek. Prace powierzone do wykonania ubezpieczonej stanowiły jedynie kontynuację pracy, jaką świadczyła w godzinach pracy i nadgodzinach na rzecz płatnika. Rzeczywistym beneficjentem pracy ubezpieczonej był zatem jej pracodawca, czyli płatnik (...) sp. z o.o. w S.. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostawała przy tym eksponowana przez apelującego okoliczność zawarcia przez niego z zainteresowaną umowy ramowej, gdyż to nie ona była przedmiotem oceny organu rentowego i sądów obu instancji, lecz rzeczywisty stosunek prawny łączący płatnika z ubezpieczoną i okoliczności związane ze świadczeniem przez nią pracy, na rzecz płatnika.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że nie kwestionuje możliwości powierzania określonych czynności osobom zatrudnianym w ramach stosunków cywilnoprawnych, jednak musi się to odbywać z poszanowaniem porządku prawnego, w szczególności w zakresie wywiązywania się ze zobowiązań publiczno-prawnych. Płatnik to przedsiębiorca prowadzący profesjonalną działalność, z którą wiążą się określone obowiązki publicznoprawne tj. podatkowe i zobowiązania na rzecz ZUS. Rzetelna realizacja obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne jest okolicznością, która nie mogła być pomijana przy ocenie natury prawnej umów, na podstawie których przyjmowano pracę. Przedsiębiorca może zatrudniać osoby fizyczne nie tylko na podstawie umów o pracę, ale także w oparciu o umowy cywilnoprawne. Jednakże, sytuacja, w której pracodawca dla realizacji bieżących celów gospodarczych zatrudnia swoich pracowników dodatkowo poprzez inne podmioty gospodarcze, aby tym sposobem zmniejszyć obciążenia składkowe i tym samym nie zrealizować w całości zobowiązań publiczno-prawnych, jednoznacznie wskazuje na zamiar pracodawcy uniknięcia zobowiązań publiczno-prawnych oraz pokrzywdzenia zatrudnianych przez niego osób, dla których w konsekwencji będą ustalane w przyszłości świadczenia emerytalno-rentowe w niższych wysokościach. Tego rodzaju postępowanie płatnika nie jest akceptowane przez ustawodawcę i nie korzysta z ochrony prawnej.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego treść zawartych przez ubezpieczoną z zainteresowaną spółką (...) umów, okoliczności ich zawarcia i wykonania prowadzą do wniosku, że ich przedmiotem było świadczenie pracy przez ubezpieczoną na rzecz pracodawcy, w konsekwencji należało zgodnie z art. 8 ust. 2a w związku z art. 18 ust. 1a ustawy systemowej w podstawie wymiaru składek z umowy o pracę uwzględnić również przychody z umów zawartych przez zainteresowaną z ubezpieczoną o świadczenie usług.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację płatnika jako bezzasadną.

Orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego sąd odwoławczy uznał, że w sprawie zachodzi szczególnie przypadek określony w art. 102 k.p.c. Skoro sam Sąd Apelacyjny kierując pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego w analogicznej sprawie uznał, że sprawa nie jest jednoznaczna a wykładnia art. 8 ust. 2a ustawy systemowej budzi wątpliwości, to płatnik – który ostatecznie przegrał proces – składając apelację mógł pozostawać w przekonaniu o zasadności swojego stanowiska.

SSA Urszula Iwanowska SSA Beata Górska SSA Barbara Białecka